

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายที่ 50

สำนักงานเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร

อรอุมา ตะภา*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายที่ 50 สำนักงานเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร และเพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายที่ 50 สำนักงานเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศและประสบการณ์ในการทำงาน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูในสถานศึกษาเครือข่ายที่ 50 สำนักงานเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร ประจำปีการศึกษา 2559 และคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง 148 คน โดยการสุ่มแบบชั้นภูมิโดยการเทียบสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา เครือข่ายที่ 50 สำนักงานเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า ที่มีค่าความเชื่อมั่น .961 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ดังนี้

1. ความคิดเห็นของครูในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายที่ 50 สำนักงานเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$) และรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก
2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายที่ 50 สำนักงานเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 และรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน
3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายที่ 50 สำนักงานเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 และรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

บทนำ

ธรรมาภิบาล ถือได้ว่าเป็นแนวคิดสำคัญในการบริหารงานและปกครอง เพราะปัจจุบันโลกได้หันไปให้ความสนใจกับเรื่องโลกาภิวัตน์และธรรมาภิบาลหรือการบริหารจัดการที่ดีมากขึ้น แทนการสนใจพัฒนาอุตสาหกรรมดังแต่ก่อน เพราะกระแสการพัฒนาเศรษฐกิจมีความสำคัญกระทบถึงกัน การติดต่อสื่อสาร การดำเนินกิจกรรมในที่หนึ่งมีผลกระทบต่ออีกที่หนึ่งการพัฒนาเรื่องของการเมืองการปกครองได้มุ่งเน้นให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางมากขึ้น หากจะให้ประเทศมีการเจริญเติบโตที่ยั่งยืน การมุ่งธุรกิจ หรือปฏิบัติราชการต่างๆ โดยไม่ให้ความสนใจถึงเรื่องของสังคม ประชาชนและสิ่งแวดล้อมจึงเป็นไปไม่ได้อีกต่อไป การมีการบริหารจัดการที่ดีจึงเข้ามาเป็นเรื่องที่ทุกภาคส่วนให้ความสำคัญและเริ่มมีการนำไปปฏิบัติกันมากขึ้น (ถวิลวดี บุรีและคนอื่นๆ, 2547, หน้า 3)

การสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (Good governance) หรือหลักธรรมาภิบาล เป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมไปถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการ และฝ่ายธุรกิจ สามารถอยู่ร่วมกัน เป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ เพื่อบรรเทาป้องกันหรือแก้ไขภาวะวิกฤติที่อาจจะมีมาในอนาคตเพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใสและความมีส่วนร่วมซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของความเป็นมนุษย์และการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สอดคล้องกับกระแสโลกยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้าน เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งทำให้สถานการณ์ด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการบริหารของรัฐ ในทุกภูมิภาคของโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วจึงจำเป็นที่ทุกคนจะต้องเรียนรู้เพื่อปรับเปลี่ยนและสร้างความพร้อมให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542, 2542, หน้า 26)

สถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่ให้บริการการศึกษาและเป็นสถานศึกษาของรัฐ จึงต้องนำหลักการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี หรือ “ธรรมาภิบาล” ซึ่งมีด้วยกัน 6 ประการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่ามาบูรณาการใช้ในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและ ถูกต้องตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการบริหารและการตัดสินใจมีความถูกต้องต่อประโยชน์สูงสุดต่อผู้มารับบริการ รวมทั้งจะสามารถลดความขัดแย้งทั้งต่อผู้มารับบริการและบุคลากรในสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี ในการบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ผู้ที่มีบทบาทมากที่สุด คือ ผู้บริหาร ซึ่งนับได้ว่าเป็นบุคคลสำคัญในการจัดระบบบริหารทั้งในงานวิชาการ งานประมาณ บริหาร งานบุคคล และบริหารงานทั่วไป

ให้มีประสิทธิภาพโดยยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดี (Good governance) หรือหลักธรรมาภิบาล ที่ยึดหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส และหลักความคุ้มค่า เป็นเครื่องมือในการนาวิสัยทัศน์ และนโยบายสู่การปฏิบัติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องใช้ความสามารถในการบริหารงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล และการบริหารที่จะประสบความสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจสั่งการ ซึ่งเป็นเครื่องชี้หรือกำหนดทิศทางในการทางานของบุคลากรในการทางาน ดังนั้น การตัดสินใจใดๆ ย่อมมีผลกระทบต่อหน่วยงานซึ่งอาจทำให้เกิดประสิทธิภาพหรือเกิดความล้มเหลวในหน่วยงานได้ หลักธรรมาภิบาล หรือ Good governance จึงเป็นหลักการบริหารจัดการที่ดี เพื่อเป็นหลักประกันว่า ในองค์กรไม่มีการฉ้อราษฎร์บังหลวง ไม่ด้อยประสิทธิภาพ (เกษม วัฒนชัย, 2546)

จะเห็นได้ว่าการบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จได้นั้น ไม่มีทฤษฎี และหลักการใดที่เหมาะสมที่สุด ที่สามารถนำมาใช้บริหารได้กับทุกโรงเรียน แต่ถ้าโรงเรียนนั้นๆ มีผู้บริหารที่เป็นมืออาชีพใช้หลักธรรมาภิบาลใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญในการนำเทคนิค วิธี ทฤษฎี และหลักการต่างๆ ที่หลากหลายมาบูรณาการเพื่อปรับใช้กับการบริหารจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพเหตุการณ์ สถานที่ ระยะเวลาและปัจจัยแวดล้อม จึงจะประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพในที่สุด

จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายที่ 50 สำนักงานเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีความสนใจว่าความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติอยู่ในระดับใด ทั้งนี้เพื่อนำข้อความรู้ที่ได้จากการวิจัย มาเป็นแนวทางในการวางแผนแนวการพัฒนากระบวนการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา เครือข่ายที่ 50 สำนักงานเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา เครือข่ายที่ 50 สำนักงานเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศและประสบการณ์ในการทางาน

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมุ่งศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายที่ 50 สำนักงานเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักธรรมาภิบาล 6 ด้าน ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษาเครือข่ายที่ 50 สำนักงานเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร ประจำปีการศึกษา 2559 จำนวน 6 โรงเรียนรวมทั้งสิ้น 233 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษาเครือข่ายที่ 50 สำนักงานเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร ประจำปีการศึกษา 2559 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (อ้างใน ภาวิดา ธาราศิริลลิต และ ศิริพงษ์ เสาภายน, 2556, หน้า 132) ที่ประชากรจำนวน 230 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 144 คน แต่งานวิจัยนี้มีประชากร 233 คน จึงใช้กลุ่มตัวอย่าง 148 คน คัดเลือกโดยการสุ่มแบบชั้นภูมิโดย การเทียบสัดส่วน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น (Independent Variables) มี 2 กลุ่ม ได้แก่

3.1.1 เพศ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

- 1) ชาย
- 2) หญิง

3.1.2 ประสบการณ์ในการทำงาน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

- 1) 1-5 ปี
- 2) 6-10 ปี
- 3) 10 ปีขึ้นไป

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารเครือข่ายที่ 50 สำนักงานเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายที่ 50 สำนักงานเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร ลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales)

ตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถาม คำถามเป็นปลายเปิด

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายที่ 50 สำนักงานเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายชื่อ รายด้าน และโดยภาพรวมแล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายที่ 50 สำนักงานเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตาม เพศ โดยใช้การทดสอบค่าที (t -test)

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายที่ 50 สำนักงานเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตาม ประสบการณ์ในการทำงาน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) และเมื่อพบความแตกต่างจะใช้การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปเป็นข้อๆ ดังนี้

1. ความคิดเห็นของครูในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายที่ 50 สำนักงานเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก คือ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายที่ 50 สำนักงานเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 และรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายที่ 50 สำนักงานเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 และรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายที่ 50 สำนักงานเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ความคิดเห็นของครูในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายที่ 50 สำนักงานเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านมีความคิดเห็นด้านหลักนิติธรรม มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความคุ้มค่า และลำดับสุดท้ายคือ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ทั้งนี้ เนื่องจาก สถานศึกษาเป็นหน่วยงานทางราชการที่มีกฎ ระเบียบ ข้อบังคับในการดำเนินงานตามขั้นตอนให้ถูกต้องเป็นที่ยอมรับ ไม่สามารถบริหารจัดการตามอำนาจของผู้บริหารหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง นอกจากนี้ยังต้องสร้างความไว้วางใจต่อสังคม ทั้งการบริหารจัดการ การพัฒนาการจัดการศึกษา ตลอดจนการใช้งบประมาณทั้งของส่วนราชการและจากการระดมทรัพยากรจากชุมชน บริหารจัดการทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมถึงให้ประชาชนสามารถตรวจสอบ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการจัดการศึกษาของบุตรหลาน จึงทำให้สถานศึกษามีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายที่ 50 สำนักงานเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นนำการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลไปปรับใช้เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีระบบ ต้องเป็นการบริหารราชการเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เกิดความคุ้มค่า รวมถึงการจัดการศึกษานั้นต้องยึดถือผู้เรียนเป็นสำคัญโดยมีเป้าหมายให้นักเรียนเป็นคนดี มีความรู้และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังที่สมาน รังสิโยกฤษฎ์ (2543, หน้า 10 - 11) และชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ (ม.ป.ป., หน้า 111) เห็นว่า ธรรมาภิบาลมีลักษณะที่ประชาชนต้องมีส่วนร่วม (public participation) มีความสุจริต โปร่งใส (honesty and transparency) มีพันธะรับผิดชอบต่อสังคม (accountability) มีกลไกการเมืองที่ชอบธรรม (political

legitimacy) มีกฎเกณฑ์ที่ยุติธรรม และชัดเจน (fair legal framework and predictability) มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (efficiency and effectiveness) สอดคล้องกับงานวิจัยของ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทักษิณา เหลืองทวีผล (2551, หน้า 154) ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 โดยรวมและโดยรายด้านย่อยอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของนัยนา เจริญผล (2552, หน้า 105) ศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น โดยรวมและโดยรายด้านย่อยอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ผู้วิจัยอภิปรายได้ดังนี้

1.1 ด้านหลักนิติธรรม ความคิดเห็นของครูในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา เครือข่ายที่ 50 สำนักงานเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านหลักนิติธรรม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องมาจากการบริหารงานของสถานศึกษามีความชัดเจนปฏิบัติตามกฎระเบียบและข้อบังคับ สถานศึกษามีการปรับปรุงกฎระเบียบให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ มีเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียน ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อบังคับต่างๆ ที่จะมียกบังคับใช้กับสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีชากร พิศพชยานันท์ (2553, บทคัดย่อ) ศึกษาการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 พบว่าการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ในด้านหลักนิติธรรมอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับงานวิจัยของกัญจนาพร พลดี ไพรวัลย์ ชาคโร (ศรีเมือง) (2558, หน้า 61) ศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ในด้านหลักนิติธรรมอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านหลักคุณธรรม ความคิดเห็นของครูในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา เครือข่ายที่ 50 สำนักงานเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านหลักคุณธรรม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายที่ 50 สำนักงานเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร ได้รับการพัฒนาในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมมากขึ้นเป็นที่ยอมรับ ซึ่งจะเห็นได้จากกระบวนการในการพัฒนาบุคลากร เข้าสู่ตำแหน่งสายงานผู้บริหารสถานศึกษา ต้องผ่านกระบวนการฝึกอบรมเข้มทั้งในเรื่องความรู้ ทักษะ กระบวนการบริหารงานในสถานศึกษา พัฒนาคุณธรรมจริยธรรม มีการปรับให้ภาคราชการทำงานด้วย

ความตระหนักในคุณธรรมจริยธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต ทำงานด้วยความสุจริต โปร่งใส ประหยัดใช้หลักความรู้ หลักเหตุผล เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล และมีจิตสำนึกในการทำงานเพื่อประโยชน์ของประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของจำนงค์ นาหนองตูม (2550, หน้า 82) ศึกษาการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารของผู้อำนวยการสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่าการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารของผู้อำนวยการสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4 ในด้านหลักคุณธรรมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของชาญชัย พิงขุนทด (2552, บทคัดย่อ) ศึกษาการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงาน ตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษากับความพึงพอใจที่มีต่อการบริหารงานสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 1-7 ตามทัศนะของครู พบว่าการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษากับความพึงพอใจที่มีต่อการบริหารงานสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 1-7 ตามทัศนะของครู ในด้านหลักคุณธรรม อยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านหลักความโปร่งใส ความคิดเห็นของครูในการบริหารงานของผู้บริหาร

สถานศึกษา เครือข่ายที่ 50 สำนักงานเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านหลักความโปร่งใส อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากสถานศึกษาในเครือข่ายที่ 50 สำนักงานเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีระบบควบคุมภายในมีเข้มแข็ง จัดอบรมให้ความรู้แก่ครูและผู้บริหารสถานศึกษา มีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบที่ชัดเจนและเปิดโอกาสในการตรวจสอบ ตลอดจนการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของพรหมเมศวร์ คำผาบ (2550, บทคัดย่อ) ศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่าการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 ในด้านหลักความโปร่งใสอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระยุพธนา ชูดทองม้วน (2550, บทคัดย่อ) ศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของ คณะกรรมการบริหาร โรงเรียนโปลิเทคนิคลานนา เชียงใหม่ พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของ คณะกรรมการบริหาร โรงเรียนโปลิเทคนิคลานนา เชียงใหม่ในด้านหลักความโปร่งใส อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม ความคิดเห็นของครูในการบริหารงานของผู้บริหาร

สถานศึกษา เครือข่ายที่ 50 สำนักงานเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านหลักการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายที่ 50 สำนักงานเขตคลองสามวา สังกัด กรุงเทพมหานคร เปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของสถานศึกษา บุคลากรของสถานศึกษามีอิสระในความคิดและสามารถแสดงความคิดเห็นได้ สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครู

และนักเรียนได้เสนอความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาของสถานศึกษา เปิดโอกาสให้ครูและนักเรียนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของชาญชัย พิงขุนทด (2552, บทคัดย่อ) ศึกษาการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษากับความพึงพอใจที่มีต่อการบริหารงานสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 1-7 ตามทัศนะของครู พบว่าการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงาน ตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษากับความพึงพอใจที่มีต่อการบริหารงานสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 1-7 ตามทัศนะของครู ในด้านหลักการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านหลักความรับผิดชอบ ความคิดเห็นของครูในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา เครื่องหมายที่ 50 สำนักงานเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านหลักความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษา เครื่องหมายที่ 50 สำนักงานเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานครมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ สถานศึกษามีความเอาใจใส่ต่อปัญหาของคณะครูและนักเรียนให้บริการต่างๆ โดยการจัดกิจกรรม/โครงการไว้ให้บริการด้วยความรับผิดชอบตอบสนองความต้องการของบุคลากรในสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของทักษิณา เหลืองทวีผล (2551, หน้า 154) ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในด้านหลักความรับผิดชอบอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของนิกร นวโชติรส (2550, บทคัดย่อ) ศึกษาการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนใน สังกัดเทศบาลนครขอนแก่น พบว่า การบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนใน สังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ในด้านหลักความรับผิดชอบอยู่ในระดับมาก

1.6 ด้านหลักความคุ้มค่า ความคิดเห็นของครูในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา เครื่องหมายที่ 50 สำนักงานเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านหลักความคุ้มค่า อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษา เครื่องหมายที่ 50 สำนักงานเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร จัดสรรการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวมและสถานศึกษา การปฏิบัติงานของครูมีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ และมีการรณรงค์ให้ครูและนักเรียนประหยัดทรัพยากรในสถานศึกษา ใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า สอดคล้องกับงานวิจัยของนัยนา เจริญพล (2552, หน้า 105) ศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น ในด้านหลักความคุ้มค่า

อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของอินันท์ ลิ้มกุล (2557, หน้า 59) ศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนวังเหนือวิทยา พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนวังเหนือวิทยาในด้านหลักความคุ้มค่าอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นของครูในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา เครือข่ายที่ 50 สำนักงานเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 และรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากครูสถานศึกษาเครือข่ายที่ 50 สำนักงานเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานครในการทำงานร่วมกันต้องมีการแลกเปลี่ยนความรู้ มวลประสบการณ์เพื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงประโยชน์แก่ผู้เรียนเป็นสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นครูที่มีเพศหญิงหรือเพศชายที่ทำงานร่วมกันจึงส่งผลให้มีความคิดเห็นไม่ต่างกันต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของพระสกล ฐานธัมโม (อินทร์คล้าย) (2556, หน้า 84) ศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ครูที่มีเพศต่างกัน มีการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระปลัดไพโรวัลย์ ชาคโร (ศรีเมือง) (2558, หน้า 91) ศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร พบว่า ครูที่มีเพศต่างกัน มีการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา เครือข่ายที่ 50 สำนักงานเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 และรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากครูสถานศึกษาเครือข่ายที่ 50 สำนักงานเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีกระบวนการสื่อสารในการทำงาน เช่น การประชุมฝ่าย ประชุมระดับสายชั้น และระหว่างการประชุมปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อนร่วมงานได้รับความไว้วางใจ เพราะคำนึงถึงผลสำเร็จของงาน ภาคระมัดชอบร่วมกับทุกคนในองค์กร ทั้งนี้ประสบการณ์ในการทำงานเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยสนับสนุนกระบวนการปฏิบัติงานให้บุคลากร กล่าวคือ ครูในสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีการสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน โดยการพูดคุย หรือแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ช่วยเหลือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ๆ และให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน ลดช่องว่างและอุปสรรคในการทำงาน ร่วมมือกันทำงานและพัฒนาสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับผลการวิจัยของพระปลัดไพโรวัลย์ ชาคโร

(ศรีเมือง) (2558, หน้า 91) ศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชารีล่า ลาหมีด (2559, หน้า 93) ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนคติของครู โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษา เอกชนจังหวัดสตูล พบว่า ประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนคติของครู โรงเรียนเอกชนโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. หลักนิติธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาควรมอบหมายงานให้บุคลากรตามความรู้ ความสามารถที่เหมาะสมตามระเบียบและเกณฑ์ที่กำหนด
2. หลักคุณธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูโดยจัดกิจกรรมส่งเสริมความมีคุณธรรม คุณลักษณะที่พึงประสงค์แก่นักเรียน และติดตามผลการดำเนินงานของโครงการ หรือกิจกรรม
3. หลักความโปร่งใส ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการงบประมาณด้วยความโปร่งใส เป็นระบบและสามารถตรวจสอบได้
4. หลักการมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณให้กับโครงการ และกิจกรรม
5. หลักความรับผิดชอบ ผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักในหน้าที่และควรกระตุ้นให้บุคลากรและนักเรียนเห็นความสำคัญและตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตน เพื่อการขับเคลื่อนของสถานศึกษาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์
6. หลักความคุ้มค่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรวางแผนการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดสนับสนุนให้นำวัสดุที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความพึงพอใจของครูต่อการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายที่ 50 สำนักงานเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร

2. ควรศึกษาความคิดเห็นของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้หลัก
 ธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา

3. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา
 เครื่องข่ายที่ 50 สำนักงานเขตคลองสามวา สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อใช้เป็นแนวทาง ในการพัฒนา
 ประสิทธิภาพของผู้บริหาร

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *คู่มือการบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล*.

กรุงเทพฯ : กระทรวงฯ

เกษม วัฒนชัย. (2546). *ธรรมาภิบาลกับบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี

จ่านงค์ นาหนองตูม. (2550). *การนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารของผู้อำนวยการสถานศึกษา*

ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ขอนแก่น เขต 4. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

ชัยสิทธิ์ เถлимมีประเสริฐ. *การบริหารจัดการภาครัฐและภาคเอกชนที่ดี* (หน้า 109-144).

ม.ป.ท., ม.ป.ป., (อค์สำเนา)

ชาญชัย พิงขุนทด. (2552). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิ*

บาลในสถานศึกษากับความพึงพอใจที่มีต่อการบริหารงานสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษานครราชสีมา เขต 1-7 ตามทัศนะของครู. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย

ราชภัฏนครราชสีมา.

ซารีล่า ลาหมัด. (2559). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร ตามทัศนะของครู โรงเรียน*

เอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล. สารนิพนธ์ศาสตรมหา

บัณฑิต, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

ถวิลวดี บุรีกุล และคนอื่นๆ. (2547). *รายงานวิจัยเรื่อง จัปชีพจรประเทศไทย : ตัวชี้วัดประชาธิปไตย และ*

ธรรมาภิบาล. กรุงเทพฯ : เอพี กราฟิค ดีไซน์และการพิมพ์.

ทักษิณา เหลืองทวีพล. (2551). *การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด*

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย

ราชภัฏเทพสตรี.

- ทินกร อัครศรีชัยโรจน์. (2551). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.*
- นัยนา เจริญผล. (2552). *การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.*
- นิกร นวโชติรส. (2550). *การบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น. การศึกษาอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2550.*
- ปรียากร พิรพัฒน์นันท์. (2553). *การบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนครพนม.*
- พรหมเมศวร์ คำผาบ. (2550). *การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากองขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.*
- พระปลัดไพโรจน์ ชาติโร (ศรีเมือง). (2558). *การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักการศึกษา สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- พระยุกุชญา ชูทองม้วน. (2550). *การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของคณะกรรมการบริหารโรงเรียนโปลิเทคนิคลานนา เชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.*
- พระสกล ฐานธัมโม (อินทร์คล้าย). (2556). *การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี. (2542, 10 สิงหาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 (ตอนที่ 63ง), หน้า 26.
- สมาน รังสีโยกฤษฎ์. (2543). *การบริหารราชการไทย อดีต ปัจจุบัน และอนาคต. กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ*
- อภิรักษ์ ลิ้มกุล. (2557). *การใช้หลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนวังเหนือวิทยา. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.*